

10!

**Resultat från 10 år
av samarbete genom
Nordisk jämställdhetsfond**

Innehåll

Inledning	3
Forskarnätverk söker lösningar för Arktis	5
Nordisk-baltiskt polissamarbete mot könsbaserat våld	7
Nordiskt samarbete mot nätbaserat våld	9
Ny nordisk plattform med fokus på män och maskulinitetsnormer	11
Stöd till unga normbrytare i arbetsförlagt lärande	15
GenderLAB, en workshopmetod för förändringsarbete	17
Mobilisering mot sexuella trakasserier bland unga	19
Mångfald i medierna; en fråga om kvalitet och demokrati	23
Metoder för normkritiskt arbete i skolan	26
Jämställdhetsperspektiv på krisinformation under coronapandemin	29
nikk.no/nordiskjamstalldhetsfond	32
Om den här publikationen	33

Den här publikationen finns även som en webbtillgänglig online-version:

<https://pub.norden.org/nord2023-002>

Inledning

När Nordiska ministerrådet inrättade Nordisk jämställdhetsfond i juni 2013 var syftet att stimulera nordiskt samarbete på jämställdhetsområdet. Under de första tio åren har fonden beviljat medel till frivilligorganisationer, myndigheter, forskare och nätverk inom ramen för 79 olika projekt. I denna publikation presenterar vi erfarenheter, insikter och effekter från dessa.

Genom projekten samarbetar organisationer från minst tre olika nordiska länder eller Färöarna, Grönland och Åland för att främja jämställdheten i Norden. De kan också inbegripa samarbete med aktörer i Estland, Lettland, Litauen och Ryssland. Fondsarbeten har resulterat i alltifrån lagstiftningsförslag och utbildningsverktyg till konferenser och policydokument.

I denna publikation ges en inblick i tio av dessa samarbeten, ett för varje år i fondens historia, och konkreta resultat som de har genererat. I korta reportage och intervjuer delar projektdeltagare med sig av erfarenheter, kunskaper och insikter från sitt jämställdhetsarbete. De reflekterar kring nyttan av nordiskt samarbete och hur vi kan möta de utmaningar som identifierats i det nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhet. De ger oss också exempel på hur barn- och ungdomsperspektiv kan integreras i jämställdhetsarbetet, och bidra till att uppnå de globala hållbarhetsmålen.

Tack vare de samarbetsprojekt som har finansierats genom jämställdhetsfonden växer kunskapen och sprids över de nordiska gränserna. Genom att dela dem kan de komma fler till nytta och inspirera till nya spännande nordiska samarbetsprojekt.

Nordisk information för kunskap om kön, NIKK, administrerar fondens utlysningar, bedömningar och uppföljningar. NIKK är placerat på Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet och administrerar sedan 2020 även den Nordiska LGBTI-fonden.^[1]

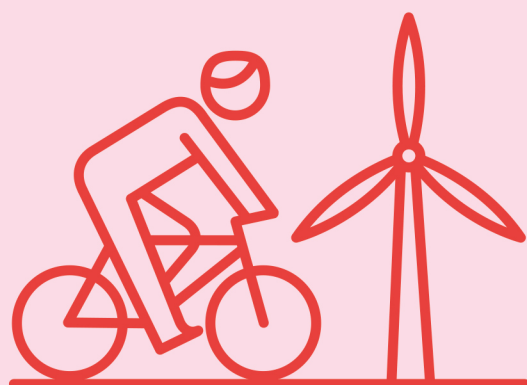
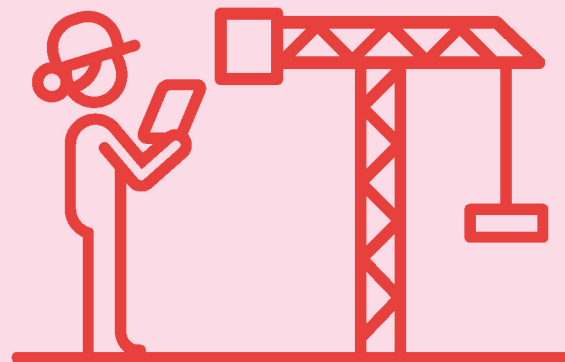
”Jämställdhet är en av de grundläggande värderingar som de nordiska ländernas delar. Det är mycket viktigt att vi stöttar både ideella organisationer och de inom akademien som arbetar för ökad jämställdhet. Jag tvivlar inte på att de projekt och den forskning som stöds av fonden kommer att hjälpa våra regeringar att utforma jämställdhetspolitiken och främja ökad jämställdhet i våra samhällen.”

– *Katrín Jakobsdóttir, Islands statsminister.*

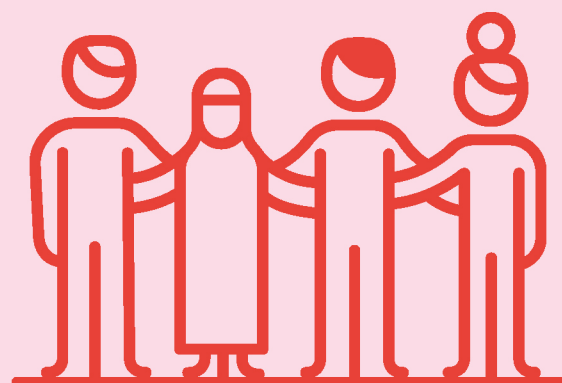
1. *LGBTI är en förkortning av Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender och Intersex. Denna förkortning används i nordiska, och många internationella, sammanhang*

KEY FIGURES

79

PROJECTS

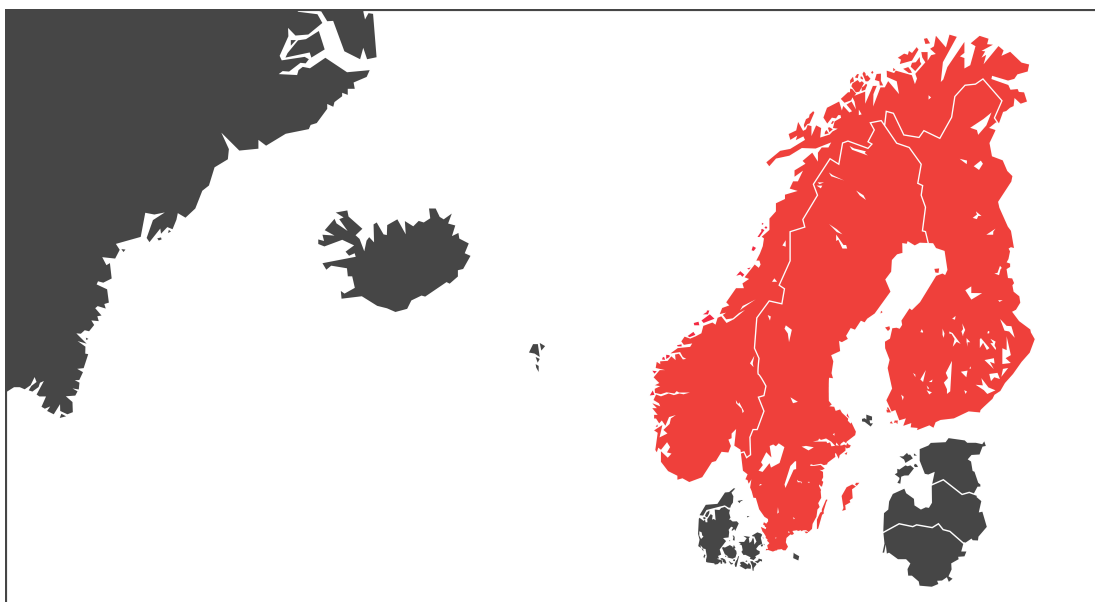
347

ORGANISATIONS

Forskarnätverk söker lösningar för Arktis

FINLAND, SVERIGE, NORGE, RYSSLAND

Det nordiska forskarnätverket Arctic Change Network studerar förändringar i Arktis ur genusperspektiv. Syftet är att stärka samarbetet mellan forskare vid olika lärosäten och öka kunskapen om utmaningarna i området.

År 2013 beviljades forskare vid tre olika universitet medel ur Nordisk jämställdhetsfond för att etablera nätverket genom det tvååriga projektet "Genusperspektiv och klimat i Arktis". Under projektet ordnades nätverksträffar för forskare från olika lärosäten. Gruppen samlade också in material för ett större forskningsprojekt om åldrande i Arktis. Shahnaj Begun, forskare vid Lapplands universitet, arbetade med det som sitt doktorandprojekt och har varit med i nätverket sedan starten. Hon ser att Arktis står inför en stor demografisk utmaning som kommer av att många unga, och i synnerhet många unga kvinnor, flyttar från området.

– Att unga söker sig bort innebär att det saknas personer som kan ta hand om de äldre som stannar kvar. Det här är ett problem som vi måste diskutera och där vi borde kunna hitta gemensamma lösningar i Norden, säger hon.

Genusperspektiv på klimatförändringarna

Shahnaj Begun nämner klimatförändringarna som en annan stor utmaning i Arktis, och konstaterar att klimatförändringarna och de demografiska utmaningarna delvis hänger samman.

– Klimatförändringarna gör tillvaron osäker och det bidrar tyvärr till att många unga inte tror på en framtid här, säger hon.

Hon ser att det är viktigt att analysera klimatförändringarnas effekter ur genus- och jämställdhetsperspektiv.

– Klimatförändringarna försvårar till exempel för renskötande samer genom att renarna har fått svårare att hitta mat. Det påverkar i första ledet män eftersom det är vanligare att det är män som sköter renarna, men det påverkar även kvinnor när det blir svårare att få ekonomin att gå ihop och det traditionella sättet att leva hotas.

Växande forskarnätverk

Shahnaj Begun ser att deras arktiska genusforskarnätverk har öppnat många dörrar genom åren, både till nya samarbeten och till nya forskningsprojekt.

I starten bestod nätverket av forskare från Lapplands universitet i Finland, Umeå universitet i Sverige och Tromsø universitet i Norge. Under de tio åren som gått har gruppen vuxit och numera ingår även forskare från bland annat isländska Reykjavik universitet och kanadensiska Manitoba universitet.

– Nätverket har gjort det lättare för oss genusforskare som forskar i eller om Arktis att hitta kollegor att utbyta idéer eller samarbeta med och det är väldigt värdefullt.

Genusperspektiv och klimat i Arktis

Beviljat år: 2013

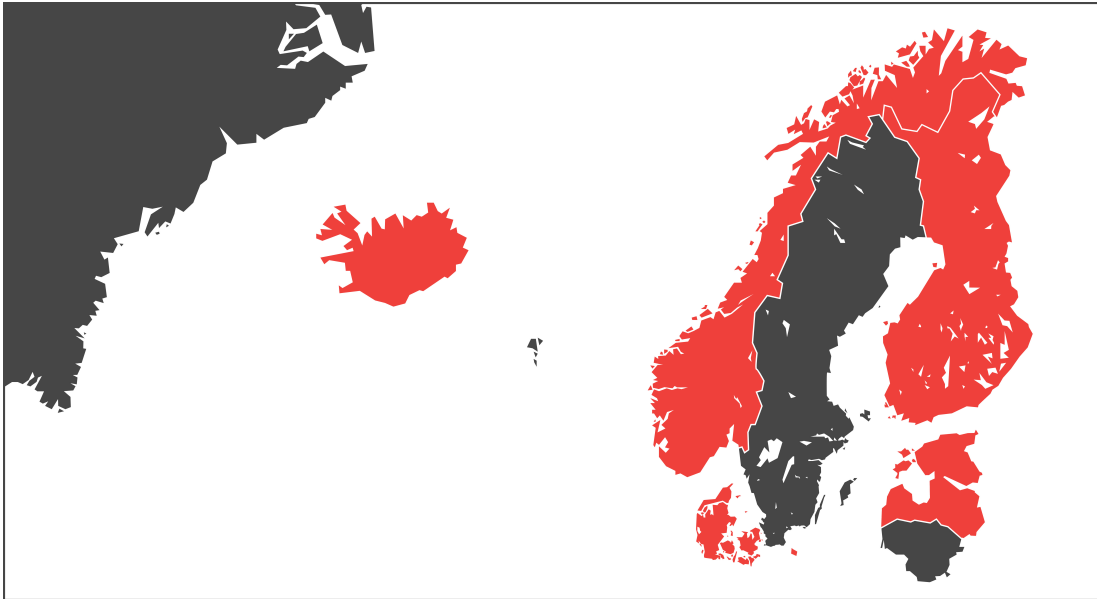
Ämne: Jämställdhets- och välfärdspolitik

Beviljade medel: 150 000 DKK

Samarbetsparter:

- Unit for Gender Studies - University of Lapland
- Umeå universitet
- Tromsø universitet
- Northern (Arctic) Federal University NArFU

Nordisk-baltiskt polissamarbete mot könsbaserat våld

DANMARK, ESTLAND, FINLAND, ISLAND, LETTLAND, NORGE

Projektet "Könsrelaterat våld i Norden och Baltikum" fokuserade på att öka medvetenheten om mäns våld. Projektet finansierades av Nordisk jämställdhetsfond och pågick år 2014-2015. Det leddes av Nordic-Baltic Network of Policewomen (NBNP), som samlar kvinnor från polisorganisationer i de nordiska och baltiska länderna.

– Vi ville vi rikta uppmärksamhet mot de här frågorna och öka kunskapen inom poliskårerna i våra respektive länder, i synnerhet när det gäller trafficking, säger Inese Voloseviča.

Hon jobbar som poliskommissarie inom den lettiska polisen och är styrelsemedlem i NBNP. Hon var ordförande för nätverket år 2015, då projektet om könsrelaterat våld genomfördes.

Inom ramen för projektet anordnades hösten 2015 en nordisk-baltisk konferens i Riga. Bland deltagarna fanns poliser, beslutsfattare och representanter från olika civilsamhällesorganisationer.

– Det var väldigt lyckat med många bra workshops och talare. Vår lettiska president Vaira Vīķe-Freiberga deltog och höll ett tal om människohandel och jämställdhet. Vi kände att vi fick stort genomslag, säger Inese Voloseviča.

Stort internationellt intresse

Inom ramen för projektet arrangerade NBNP också två programpunkter under FN:s kvinnokommissions (CSW) årliga möte 2015. Mötet genomförs i New York och samlar tusentals deltagare från hela världen.

– Det kom 350 personer för att höra om vårt arbete inom nätverket i Norden och Baltikum. Vi blev överrumplade över det stora deltagandet och intresset för vår verksamhet, säger Inese Voloseviča.

Hon konstaterar att det finns ett stort internationellt intresse för hur polisen i Norden och Baltikum jobbar mot könsrelaterat våld.

– Detta är ju inte bara ett problem här hos oss utan det är ett globalt problem, säger hon.

Hon tror att det är viktigt att lära av varandra internationellt i arbetet mot könsrelaterat våld, och hon ser att det finns särskilt starka skäl att samarbeta just inom Norden och Baltikum. Det gäller inte minst i arbetet mot människohandel, där brottsligheten ofta sker över nationsgränserna.

– I och med att vi är grannar är det viktigt att vi har ett bra samarbete i de här fallen, och att vi jobbar åt samma håll, säger hon.

Könsrelaterat våld i Norden och Baltikum

Beviljat år: 2014

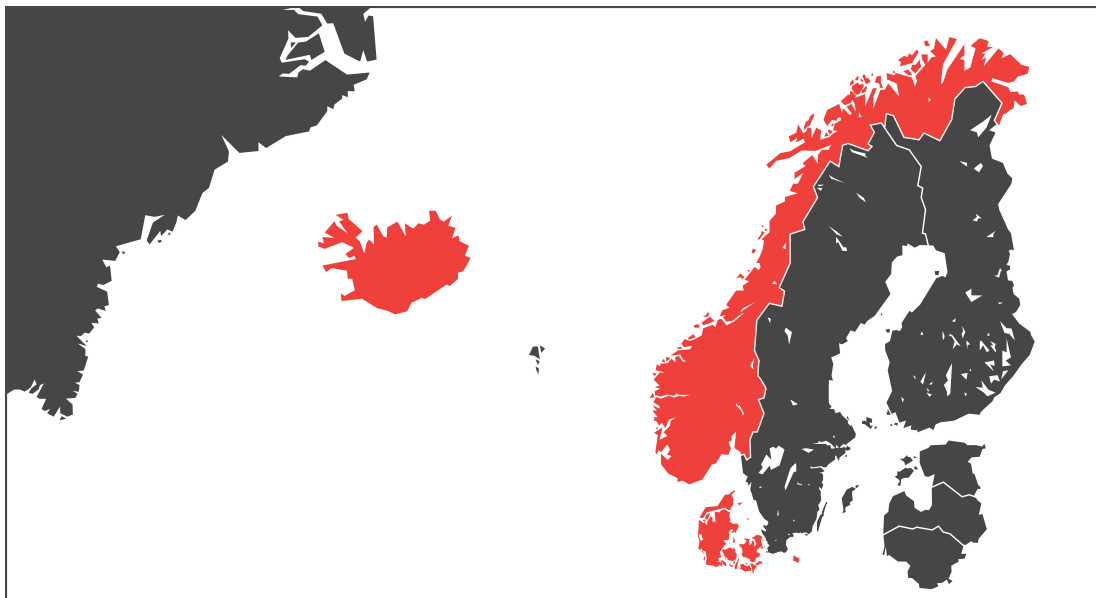
Ämne: Könsbaserat våld

Beviljade medel: 300 000 DKK

Samarbetsparter:

- Nordic-Baltic Network of Policewomen
- Danish National Police
- Police and Border Guard Estonia
- Finnish National Police
- State Police of Latvia
- Latvian Ministry of Interior
- Immunity
- Norwegian Criminal Investigation Service NCIS (Kripas)

Nordiskt samarbete mot nätbaserat våld

ISLAND, DANMARK, NORGE

Sexistiska kommentarer. Hot. Nakenbilder som sprids mot ens vilja. Nätbaserat våld är ett växande problem och inom den isländska kvinnoorganisationen Kvenréttindafélag Íslands såg man tidigt fördelarna med att angripa frågan gemensamt i Norden. År 2015 beviljades organisationen medel för ett projekt som genomfördes i samarbete med den danska organisationen Kvinderådet och den norska organisationen Likestillingscenteret KUN.

– Vårt fokus låg på vilka möjligheter kvinnor har att söka rättvisa och få juridisk upprättelse i våra olika länder, säger Brynhildur Heiðar- og Ómarsdóttir, tidigare generalsekreterare och numera senior rådgivare för Kvenréttindafélag Íslands.

Island stack ut

Inom ramen för projektet tog de tre organisationerna fram rapporten "Preventing online gender-based violence in the Nordics", som publicerades år 2017. Rapporten bygger bland annat på intervjuer med utsatta kvinnor i Norge och Danmark. I rapporten beskriver kvinnorna sina erfarenheter från kontakten med polis och domstol. Att uppmärksamma fall från Island gick däremot inte, berättar Brynhildur Heiðar- og Ómarsdóttir.

– Det var svårt att hitta personer att intervjua, inte för att kvinnor i Island är mindre utsatta utan för att de inte såg någon mening med att anmäla. Så som den isländska lagen såg ut var möjligheterna små att driva deras fall juridiskt.

Nätbaserat sexuellt våld nämndes inte i den isländska lagen och väldigt få gärningsmän hade blivit åtalade. Kvinnor avstod också från att anmäla på grund av att de inte litade på att polisen skulle ta deras fall på allvar, tillägger hon.

Satte frågan på den politiska dagordningen

Brynhildur Heiðar- og Ómarsdóttir tror att det nordiska projektet bidrog till att sätta frågan om nätbaserat sexuellt våld på den politiska dagordningen, i synnerhet i Island.

– Vi såg att man hade uppmärksammat frågan mer i Norge och Danmark. Att Island stack ut negativt i jämförelsen tror jag satte press på våra myndigheter, säger hon.

Sedan projektet genomfördes har Island fått en ny lag som har gjort det lättare att få upprättelse om någon har spridit sexuella bilder av en mot ens vilja. Lagen klubbades år 2021 och innebär att det är olagligt både att sprida bilder och att hota med det.

– Jag säger inte att vi fick den nya lagen tack vare vårt projekt, men jag tror att projektet bidrog till att vi fick en diskussion och ökad förståelse för att detta är en form av våld, säger Brynhildur Heiðar- og Ómarsdóttir.

Våld på nätet mot kvinnor i Norden

Beviljat år: 2015

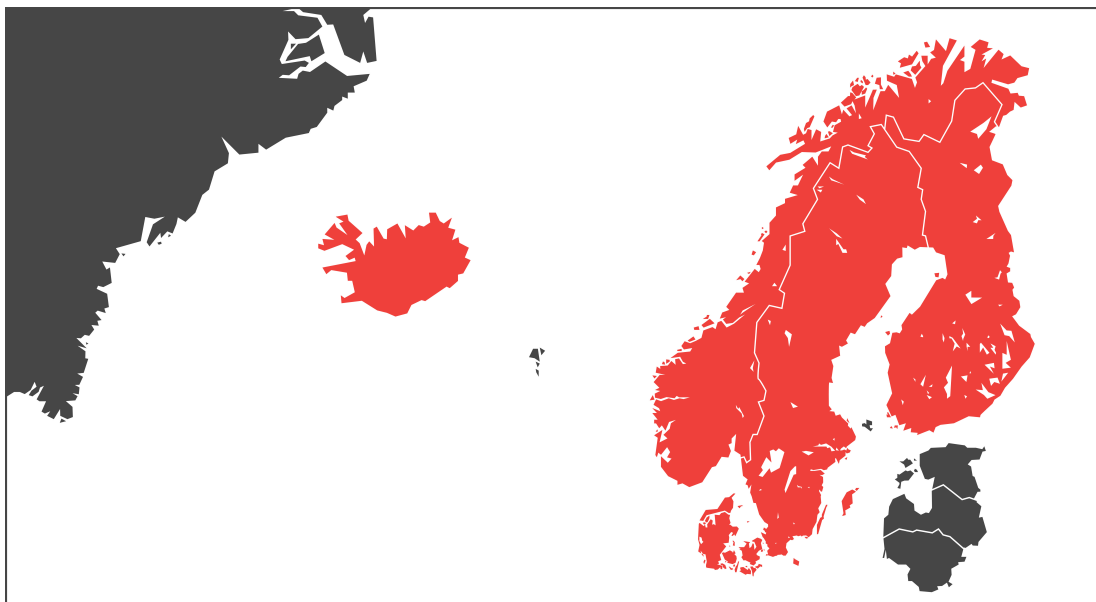
Ämne: Könsbaserat våld

Beviljade medel: 280 000 DKK

Samarbetsparter:

- Kvenréttindafélag Íslands
- Kvinderådet
- KUN – senter for kunnskap og likestilling

Ny nordisk plattform med fokus på män och maskulinitetsnormer

NORGE, DANMARK, ISLAND, SVERIGE, FINLAND, USA

Vintern 2017 hölls för första gången en nordisk MenEngage-konferens. MenEngage är en internationell rörelse som vill utmana destruktiva maskulinitetsnormer och engagera män i jämlikhetsarbetet. Den nordiska konferensen, som beviljades medel från Nordisk Jämställdhetsfond, hölls i Oslo under parollen "Making the Invisible Visible: Transforming Social Norms among Boys & Men for Gender Justice in Practice".

Konferensen satte fokus på nordiska förutsättningar och utmaningar, och samlade organisationer från alla de nordiska länderna. Initiativtagare var norska Reform. Deras ordförande Ole Bredesen Nordfjell berättar att han, efter att ha deltagit vid flera internationella konferenser om män och jämställdhet, såg ett behov av att mötas i ett nordiskt sammanhang. Han tror att jämställdhetsorganisationer inom Norden kan ha stor nytta av att samarbeta.

– Självklart kan vi lära oss mycket av organisationer från andra länder också, i Europa och världen, men det är enklare att utbyta erfarenheter och göra gemensamma kampanjer inom Norden eftersom våra samhällen liknar varandra. Vi har till exempel liknande välfärdssystem och skolsystem. Vi i de nordiska länderna började också tidigare än många andra med att engagera män i jämställdhetsarbetet, till exempel genom att införa pappamånader, säger han.

Bröt ny mark

Omkring 100 personer deltog under konferensen som hade fokus på gemensamma utmaningar och lärande exempel. Organisationer från flera olika länder, både nordiska och utomnordiska, presenterade sina verksamheter. Under seminarierna lyftes ämnen som

mäns våld, erfarenheter hos män med migrantbakgrund och frånvaron av män inom omsorgsyrken.

Ole Bredesen Nordfjell upplever att konferensen bröt ny mark på flera sätt, till exempel genom själva arbetssättet. Målet var att skapa en plattform där deltagarna kunde lära av varandra och hitta lösningar tillsammans, och detta präglade hela arrangemanget.

– Det var inte så att deltagarna kom till ett dukat bord utan alla som var med bidrog till innehållet. Det tror jag var en succé, säger han.

Han lyfter också fram konferensens intersektionella utgångspunkt.

– Det var viktigt för oss att ge plats åt olika erfarenheter och perspektiv, och det tror jag att vi lyckades med, säger han.

Fördjupat samarbete i Norden

Ole Bredesen Nordfjell tror att konferensen, tack vare den intersektionella utgångspunkten, bidrog till att sätta ljus på nya frågor och ge ny energi åt nordiska jämställdhetsorganisationer som jobbar med fokus på män och maskulinitet. Dessutom ser han att konferensen ledde till fördjupade samarbeten mellan organisationer i olika länder och han tror att arrangemanget stärkte såväl organisationer som individer.

– Man kan känna sig ensam ibland i arbetet för jämställdhet, och särskilt vi som jobbar mot män, det feministiska arbetet, men under konferensen blev det tydligt att vi är många som kämpar mot samma mål, säger han.

Han lyfter också fram konferensens intersektionella utgångspunkt.

– Det var viktigt för oss att ge plats åt olika erfarenheter och perspektiv, och det tror jag att vi lyckades med, säger han.

Fördjupat samarbete i Norden

Ole Bredesen Nordfjell tror att konferensen, tack vare den intersektionella utgångspunkten, bidrog till att sätta ljus på nya frågor och ge ny energi åt nordiska jämställdhetsorganisationer som jobbar med fokus på män och maskulinitet. Dessutom ser han att konferensen ledde till fördjupade samarbeten mellan organisationer i olika länder och han tror att arrangemanget stärkte såväl organisationer som individer.

– Man kan känna sig ensam ibland i arbetet för jämställdhet, och särskilt vi som jobbar mot män, det feministiska arbetet, men under konferensen blev det tydligt att vi är många som kämpar mot samma mål, säger han.

Nordisk MenEngage-konferens – att synliggöra det osynliga

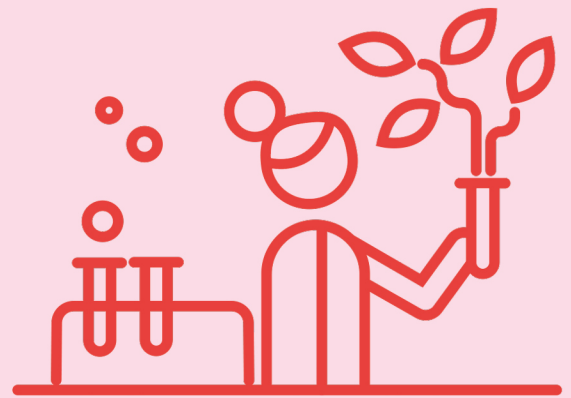
Beviljat år: 2016

Ämne: Maskuliniteterk

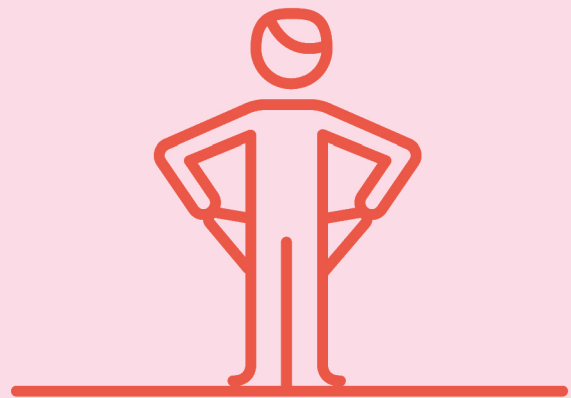
Beviljade medel: 400 000 DKK

Samarbetsparter:

- Reform – ressurscenter for menn
- Forening for Fælles Ligestilling
- Jafnréttisstofa
- Män för Jämställdhet
- Poikien Talo, Profeministimiehet
- Men Engage Alliance – global secretariat

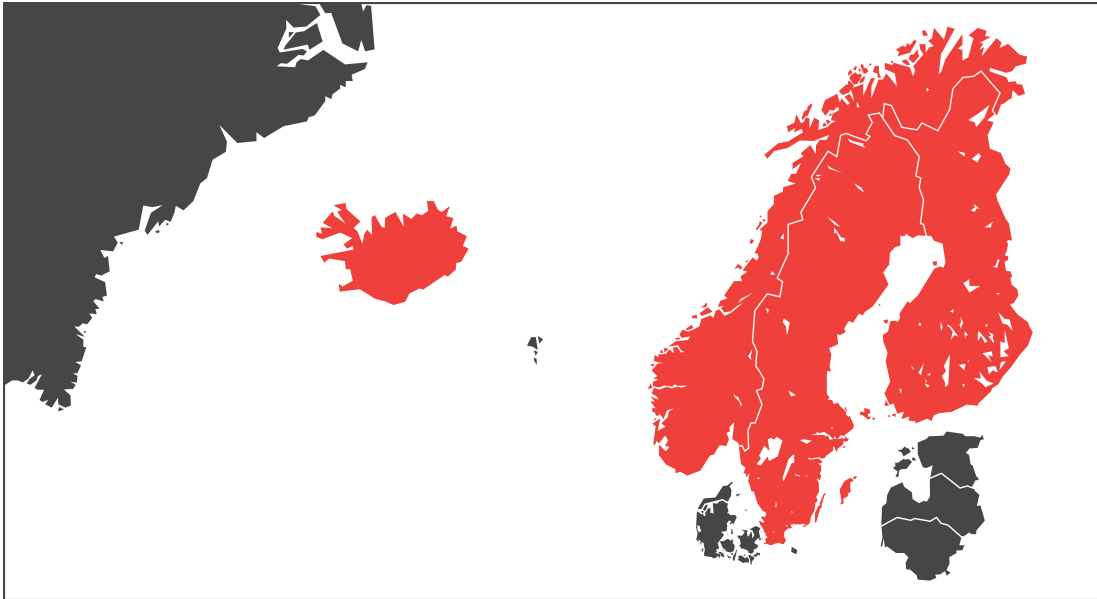
41
SEMINARS

32
PUBLICATIONS

Stöd till unga normbrytare i arbetsförlagt lärande

NORGE, ISLAND, ÅLAND, FINLAND, SVERIGE

Det görs många insatser för att uppmuntra unga att våga bryta könsnormer genom sina utbildningsval, men hur stöttar man bäst eleverna när de väl har gjort sina val? Det var fokus för projektet "Jämställdhet i arbetsplatsförlagt lärande i Norden", som Nordisk jämställdhetsfond finansierade år 2018.

– Det räcker inte att säga att vi vill ha fler män i skolan eller att starta projekt som ska få tjejer mer intresserade av teknik. Om eleverna inte trivs på arbetsplatserna kommer de inte stanna, säger Gunilla Rooke, undervisningsråd på svenska Skolverket och en av projektets koordinatörer.

Projektet var ett samarbete mellan aktörer i Finland, Island, Norge, Sverige och Åland. Målet var att få en bild av vilket stöd eleverna får under det arbetsplatsförlagda lärandet (APL), alltså praktiken, och vilka behov som finns hos handledare och skolpersonal, som har i uppgift att stötta eleverna.

"Eleverna får en chock"

Gunilla Rooke konstaterar att många arbetsplatser präglas av förlegade normer och att många elever får en chock vid det första mötet med arbetslivet.

– Det kan handla om tjejer som kommer till byggarbetsplatser där det saknas omklädningsrum för dem, eller där omklädningsrummen är fulla av bilder på nakna tjejer. Eller om killar som ska börja jobba i vården eller i förskolan men möts av en kultur som misstänkliggör eller stänger dem ute.

Alla de nordiska länderna som ingick i projektet står inför liknande utmaningar, konstaterar hon.

– Genomgående pratas det väldigt lite om de strukturella problemen som sätter upp hinder inom utbildningarna och i arbetslivet. Det förvånar mig, säger hon.

Gunilla Rooke upplever att deras projekt bidrog till att fler fick upp ögonen för jämställdhetsutmaningarna i relation till det arbetsplatsförlagda lärandet. Hon ser också att projektet har stärkt relationerna mellan de medverkande organisationerna och bäddat för fortsatta samarbeten.

– De nordiska länderna har liknande utbildningssystem så vi har goda möjligheter att stötta varandra och komma framåt tillsammans, säger hon.

Nordisk konferens i Stockholm

Under APL-projektet anordnades bland annat en nordisk konferens i Stockholm med deltagare från både skolor och olika branschorganisationer. I spåren av projektet har också nya utbildningssatsningar genomförts med målet att stärka jämställdhetskompetensen hos dem som har i uppgift att stötta eleverna under deras praktik. I och med det tror Gunilla Rooke att de som har i uppgift att guida eleverna ute på arbetsplatserna har blivit bättre rustade.

– Projektet hjälpte oss att se vilka insatser vi behöver göra kopplat till det arbetsplatsförlagda lärandet, säger hon.

Hon ser att mycket arbete återstår när det gäller att förbättra stödet till elever som gör otraditionella utbildningsval.

– Om vi vill ta vara på de här eleverna måste vi bli bättre på att stötta dem så att de orkar fullfölja sina val. Det är en utmaning både för branscherna och skolorna, säger hon.

Jämställdhet i arbetsplatsförlagt lärande i Norden

Beviljat år: 2017

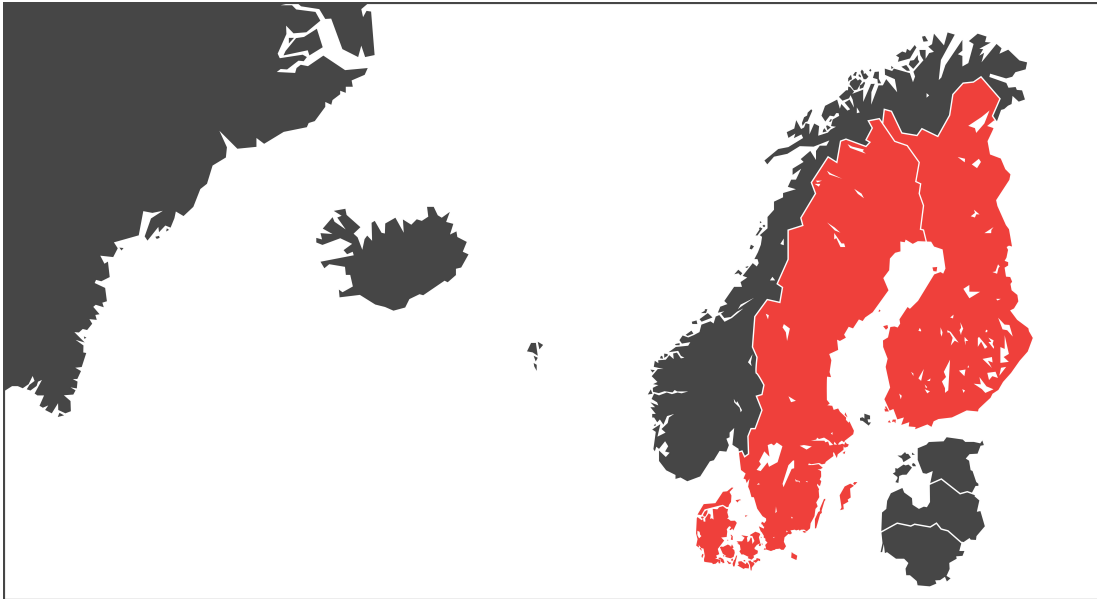
Ämne: Arbetsliv och arbetsmarknad, utbildning

Beviljade medel: 400 000 DKK

Samarbetsparter:

- Akershus fylkeskommune
- IDAN, Ålands Yrkesgymnasium
- Yrkesakademin
- Utbildningsstyrelsen
- Skolverket

GenderLAB, en workshopmetod för förändringsarbete

DANMARK, FINLAND, SVERIGE

I jämställdhetsarbetet finns inga universallösningar som fungerar överallt. Därför kan det vara svårt att ge råd kring hur man kan komma framåt i förändringsarbetet. Det var utgångspunkten när aktörer från Danmark, Finland och Sverige tog fram workshopmetoden GenderLAB. Metoden utvecklades år 2018-2019 genom projektet "Co-creating gender equality from classroom to organization: Innovations in Nordic welfare". Under projektet genomfördes workshoppar på prov i Köpenhamn, Helsingfors och Stockholm. Utgångspunkten för metoden är att workshopparna tar avstamp i deltagarnas egna erfarenheter och de lokala utmaningarna.

– Deltagarna får själva identifiera problemen och komma fram till lösningar, säger Sara Louise Muhr, professor vid Copenhagen Business School.

Hon berättar att GenderLAB:s metod bygger på en kombination av normkritik och "Design Thinking".

Normkritik handlar om att synliggöra och förändra förgivettagna normer och strukturer. "Design Thinking" är en metod som designers ofta använder för att hitta kreativa lösningar på komplexa problem.

– Vi såg att de här metoderna fungerade väldigt bra ihop, säger Sara Louise Muhr.

Tar fram lösningar tillsammans

Under ett GenderLAB är målet att deltagarna ska få kunskap om jämställdhetsutmaningarna i sin organisation och ett engagemang för att förändra. Från workshoppen ska de också få med sig ett antal lösningar som de själva har varit med och tagit fram.

– Det ska vara konkreta förslag som de kan ta med sig hem och implementera redan imorgon, säger Sara Louise Muhr.

Hon berättar att workshoparna byggs upp av olika moment och övningar.

– För att komma loss och tänka utanför boxen kan man till exempel spåna fritt och komma på så många lösningar som möjligt på fyra minuter, säger hon.

Lyckat samarbete

GenderLAB-metoden utvecklades av Copenhagen Business School och KVINFO (Danmarks center for kön och jämställdhet) i samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm och Forskningsinstitutet GODESS vid Hanken handelshögskola i Helsingfors. Sara Louise Muhr beskriver det nordiska samarbetet som en framgångsfaktor.

– Vi kommer med olika perspektiv och kan se varandras blinda fläckar. Samtidigt är vi inte för olika. Vi kan lära av varandra och delar tron på att det är viktigt att utmana normer och maktstrukturer, säger hon.

GenderLAB-metoden sprids bland annat via hemsidor hos KVINFO och Copenhagen Business School. Där berättas hur ett GenderLAB kan genomföras.

– Man väljer själv hur omfattande workshopen ska vara. Det går att göra ett GenderLAB i liten skala eller stort, med moderatorer som ser till att allt fungerar, säger Sara Louise Muhr.

Hon berättar att workshopmetoden har visat sig ha potential även utanför gender-området.

– År 2019 höll vi till exempel ett QueerLAB under Köpenhamn Pride.

Co-creating gender equality from classroom to organization: Innovations in Nordic welfare

Beviljat år: 2018

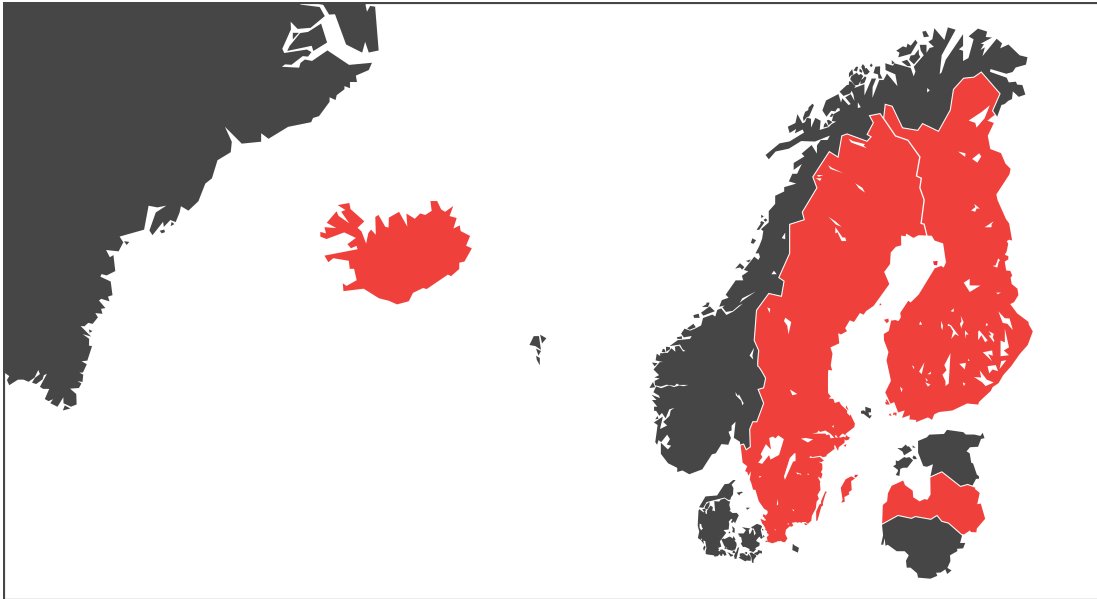
Ämne: Jämställdhets- och välfärdspolitik

Beviljade medel: 310 000 DKK

Samarbetsparter:

- Copenhagen Business School
- Hanken School of Economics
- KTH Royal Institute of Technology

Mobilisering mot sexuella trakasserier bland unga

SVERIGE, FINLAND, LETTLAND, ISLAND

I spåren av Metoo-rörelsen såg representanter för olika nordiska barnrättsorganisationer att det behövdes mer kunskap om hur sexuella trakasserier kan fungera som en form av mobbning.

– De nordiska länderna är världsledande när det gäller att förhindra mobbning, men när det handlar om sexuella trakasserier såg vi att det behövde göras mer. Vi såg att det fanns ett behov av att länka samman fälten mobbning och sexuella trakasserier, säger Åsa Gustavsson, sakkunnig vid den svenska organisationen Friends.

Hon var svensk koordinator för det nordisk-baltiska projektet "Research-based knowledge against sexual harassment and bullying among children and young people". Projektet beviljades medel av Nordisk jämställdhetsfond år 2019 och resulterade i en rapport och en konferens som samlade aktörer som arbetar mot mobbning.

I projektet deltog barnrättsorganisationer från Sverige, Finland, Island och Litauen.

Bättre stöd till utsatta barn

En svårighet i arbetet med att stötta barn och unga som blir mobbade är att många utsatta känner skam. Det leder till att de drar sig för att berätta vad de har varit med om, och det gäller kanske i extra hög utsträckning de barn som utsatts för sexuellt våld, tror Åsa Gustavsson.

Hon ser att deras projekt bland annat har ökat kunskapen om hur man kan underlätta för barn och unga att börja berätta om sin utsatthet.

– Om vi bara frågar barnen ifall de har varit utsatta för sexuella trakasserier svarar de ofta nej, men om vi istället frågar mer specifikt om olika handlingar eller om någon har gjort något mot dem utan deras samtycke, då kommer berättelserna, säger hon.

Utbytet fortsätter

Med facit i hand ser Åsa Gustavsson att det nordisk-baltiska projektet inte bara har bidragit med ny kunskap i arbetet mot sexuella trakasserier. En viktig bieffekt, menar hon, är att det har fördjupat relationerna mellan nordiska och baltiska barnrättsorganisationer.

– Genom projektet fick vi tillfälle att dela metoder och arbetssätt, och det utbytet har fortsatt, säger hon.

Under projektet etablerades ett nätverk med representanter från de medverkande organisationerna, och de har fortsatt att träffas regelbundet.

– Det är verkligen värdefullt att få lära av varandra. Genom att gå ihop blir vi också en starkare röst. Det kan förhoppningsvis hjälpa oss att få igenom förändringar på policynivå, säger Åsa Gustavsson.

I det fortsatta arbetet mot mobbning och sexuella trakasserier i skolan ser hon att i synnerhet unga LGBTI-personers utsatthet behöver synliggöras mer.

– Vi ser att just unga hbtq-personer ofta finns i riskzonen och blir utsatta för olika typer av våld.

Forskningsbaserad kunskap mot sexuella trakasserier och mobbning bland barn och unga

Beviljat år: 2019

Ämne: Barn och unga, sexuella trakasserier

Beviljade medel: 296 640 DKK

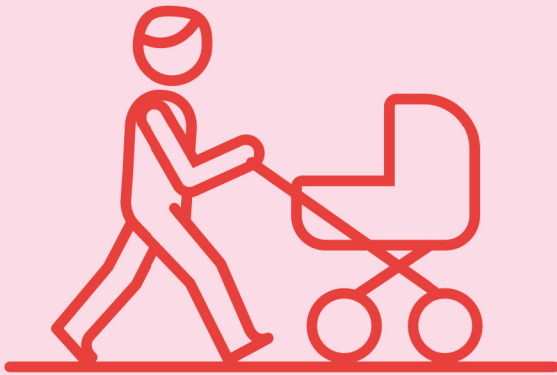
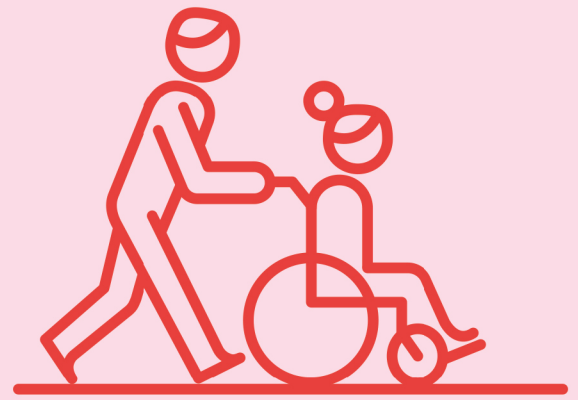
Samarbetsparter:

- Stiftelsen Friends
- Folkhälsan
- Mannerheim League
- Child Line/Vaiku Linija
- Heimili og skóli

24

NETWORKS

25.5

**MIO DKK
FURTHER FUNDING**

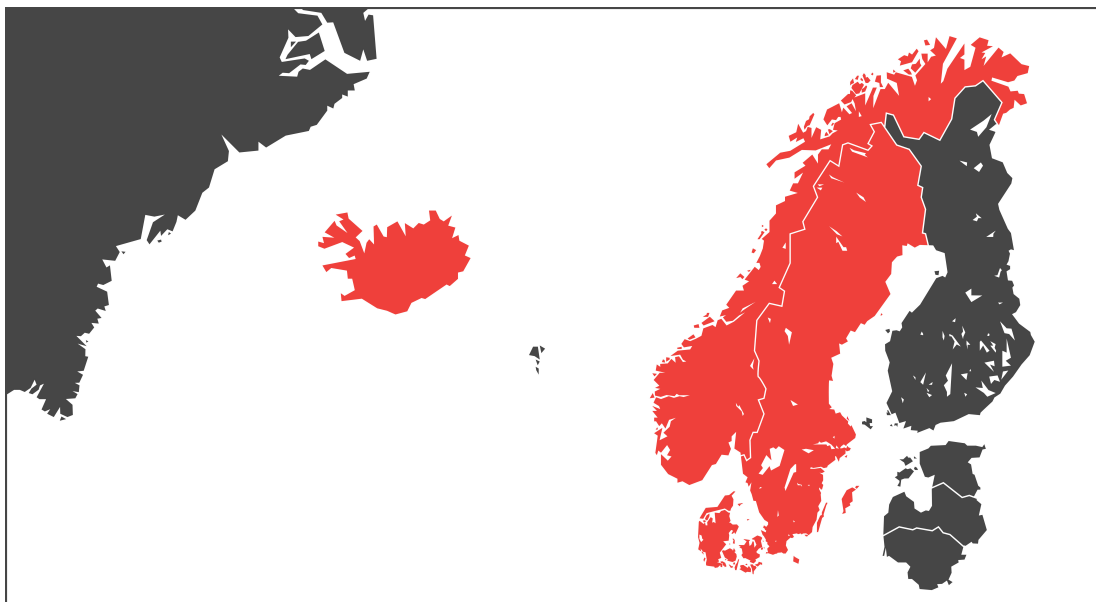
79

PROJECTS

Mångfald i medierna; en fråga om kvalitet och demokrati

DANMARK, ISLAND, SVERIGE, NORGE

Könsbalans inom mediavärlden är målet för projektet "Ny nordisk modell för större jämlikhet i den nordiska mediebranschen" som beviljades medel av den Nordiska jämställdhetsfonden år 2020. Under tre år ska goda exempel samlas in och förslag på ny lednings- och arbetsmetod utvecklas. Projektet engagerar fackliga organisationer, lärosäten med journalistutbildningar och medier i Danmark, Island, Norge, Sverige och Finland.

– Under projektet har vi samlat och delat goda idéer kring hur vi ska tackla de utmaningar som redaktioner över hela Norden står inför, säger Marion Hannerup, som leder projektet tillsammans med Gitte Rabøl.

De har båda lång erfarenhet som toppchefer inom medie- och kommunikationsbranschen och båda jobbar nu som självständiga rådgivare.

Mansdominansen – ett demokratiproblem

Projektet vill synliggöra och utmana mansdominansen, både i medieinnehållet och inom medieorganisationerna i Norden. Att kvinnor inte ges samma utrymme som män utgör ett demokratiproblem, menar Marion Hannerup och Gitte Rabøl.

– Det handlar om vem som får komma till tals och hur, och det handlar om vem som är högst ansvarig. Det måste finnas en bättre könsbalans mellan manliga och kvinnliga expertkällor såväl som i ledningskorridorerna, säger Gitte Rabøl.

Hon ser att mediebranschen präglas av gamla traditioner där det främst varit män som tillskrivits talang och där män, medvetet eller omedvetet, har hållit varandra om ryggen. Kombinerat med de otydliga karriärvägarna inom mediebranschen har det lett till att kvinnor har haft svårare att nå de högsta positionerna.

Vissa länder är steget före

Gitte Rabøl och Marion Hannerup ser att mediebranscherna i de nordiska länderna har kommit olika långt i arbetet med att synliggöra och utmana mansdominansen.

– Det är egentligen först nu som det har börjat väcka reaktioner i Danmark om tv-program har paneler där alla deltagarna är män. I andra nordiska länder har man haft den diskussionen länge, säger Gitte Rabøl.

Hon hoppas att arbetsmetoden som de ska utveckla inom projektet ska komma till konkret nytta för olika aktörer inom mediebranschen, och att projektet ska lyckas inspirera genom att peka på positiva initiativ.

– På Islands universitet har man till exempel varje år en mångfaldsvecka. Kanske skulle man kunna göra något liknande på andra journalistutbildningar i Norden, säger Marion Hannerup.

Hon är övertygad om att medieaktörer i de olika nordiska länderna har mycket att lära av varandra, och hon tror att nordiskt samarbete kan snabba på förändringstakten i jämställdhetsarbetet.

– Det finns en gemenskap inom Norden och en nyfikenhet inför hur man jobbar i de andra länderna. Samtidigt mäter vi oss gärna med varandra och ingen vill vara sämst. Vi konkurrerar om att vara bäst i klassen och det är en kraft som tar oss framåt, säger hon.

Mångfald ger högre kvalitet

Som Marion Hannerup ser det handlar strävan efter könsbalans både om rättvisa och om kvaliteten hos medierna.

– Vi är övertygade om att mångfald höjer både den journalistiska kvaliteten och den demokratiska debatten. Vi har inte råd att inte prioritera detta, säger hon.

Ny Nordisk Model for større ligestilling i den nordiske mediebranche

Beviljat år: 2020 genom den strategiska programutlysningen om den könssegregerade arbetsmarknaden

Ämne: Arbetsliv och arbetsmarknad, könssegregerad arbetsmarknad

Beviljade medel: 1 600 000 DKK

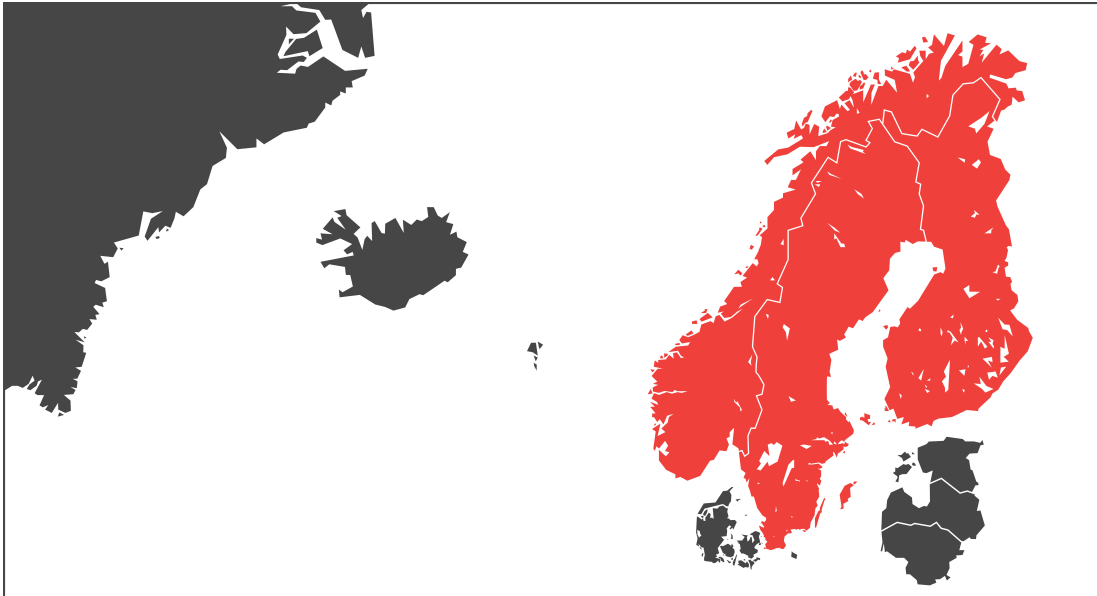
Samarbetspartners:

- Danmarks Medie- og Journalisthøjskole
- Bifrost university
- Svenska Journalistförbundet
- Kvinno
- Dansk journalistforbund
- Mediebedrifterne

Associerade samarbetspartners:

- Dagbladet Børsen
- Chef

Metoder för normkritiskt arbete i skolan

NORGE, FINLAND, SVERIGE, ÅLAND

Elever som bryter normer är särskilt utsatta för mobbing, trakasserier och diskriminering. Kanske kan elevråden visa vägen till en skolmiljö som är öppen och välkomnande för alla. Det är utgångspunkten i projektet "Trygga skolor - nordisk metod för elevmedverkan och normkritik".

– Undersökningar visar att utsattheten i skolan är särskilt stor för elever som bryter mot normer kring till exempel könsuttryck, sexualitet, hudfärg eller funktion. Normerna är smala och om du sticker ut på något sätt riskerar du att bli utsatt, säger Linn Bylund, Senior rådgivare på det norska jämställdhetscentret KUN.

De driver projektet "Trygga skolor" i samarbete med organisationer i Sverige, Finland och Åland.

– Vi såg att man pratar mycket om normkritik inom skolvärlden i alla våra länder, men praktiskt händer det inte så mycket och det vill vi ändra på, säger hon.

Nytt metodmaterial tas fram

"Trygga skolor" fick medel från Nordisk jämställdhetsfond år 2021. Genom projektet tas ett metodmaterial för normkritiskt arbete fram och testas i ett antal högstadie- och gymnasieskolor i de olika länderna. Materialet vänder sig till elevråd, skollädaingar och elevombud (som utreder anmälningar om kränkningar i skolan). Linn Bylund tror att elevråden kan spela en viktig roll i skolans normkritiska arbete i och med att elevrådsrepresentanterna har bättre inblick än skollädaingen i vad som händer mellan eleverna.

– För att lyckas göra skolan till en plats som är trygg för alla måste elevernas röster höras, säger hon.

En viktig uppgift för elevråden är, som hon ser det, att synliggöra vilka normer som präglar skolan och vilka grupper som drabbas negativt. För att klara den uppgiften behöver elevrådsrepresentanterna kunna se sina egna privilegier.

– Om alla som sitter i elevrådet är vita märker man kanske inte av att det finns rasism på skolan, till exempel.

"Trygga skolor"-metoden ska vägleda kring just den typen av utmaningar, och komma med konkreta tips på hur elevråden kan arbeta normkritiskt.

– Om man vill ha en bred bild av normerna på skolan kan man kanske till exempel skicka ut en enkät till sina skolkamrater.

"Rektorerna måste lyssna"

Linn Bylund betonar att en förutsättning för att elevrådets arbete ska ha betydelse är att skolledningen faktiskt lyssnar på dem.

– Det duger inte att ha en skenhelig elevdemokrati utan rektorerna måste lyssna på riktigt, säger hon.

Under arbetet med "Trygga skolor" har det framkommit att många elevråd upplever att det är svårt att nå fram till skolledningen. Därför ingår det i metodmaterialet en modell för hur kommunikationen kan strukturerats så att elevrådets synpunkter inte kan ignoreras, pareras eller glömmas bort. Linn Bylund tror att det finns mycket att vinna på att samarbeta inom Norden, i arbetet för en bättre skolmiljö.

– Vi har liknande skolmodeller och står inför liknande utmaningar i det normkritiska arbetet. Jag tror att vi kan snabba på processen vidare genom att gå samman istället för att jobba på olika håll.

Trygge skoler – nordisk metode for elevmedvirkning og normkritikk

Beviljat år: 2021

Ämne: Barn och unga, utbildning

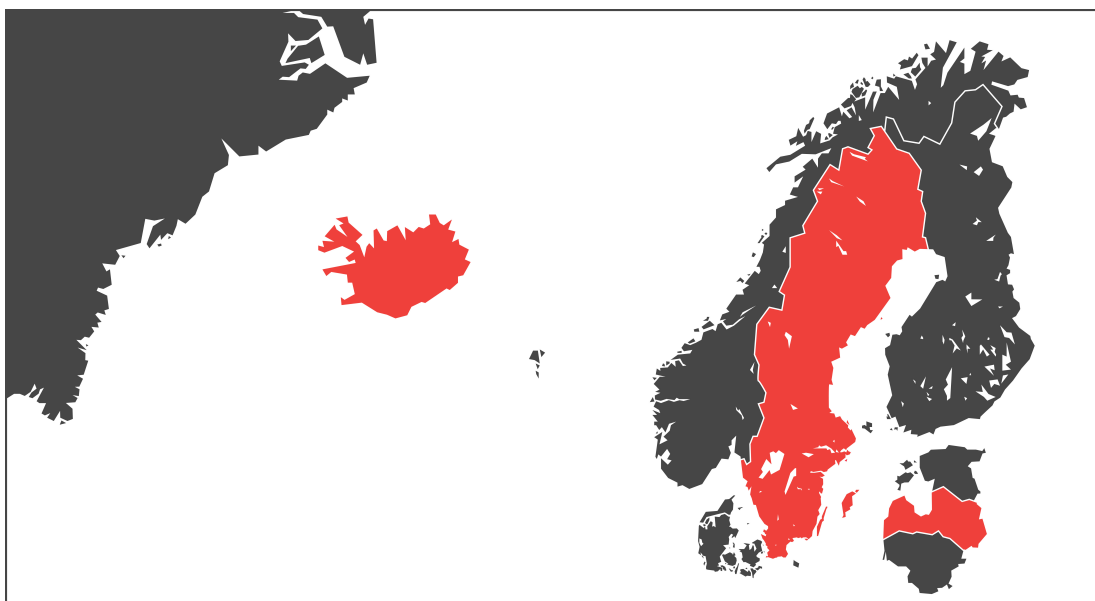
Beviljade medel: 498 170 DKK

Samarbetsparter:

- Likestillingscenteret KUN
- Ekvälita
- Elevernas Riksforbund
- Ålands feministparaply rf
- Elev og lærlingeombud i Trøndelag
- Finlandssvenska skolungdomsforbund

Jämställdhetsperspektiv på krisinformation under coronapandemin

ISLAND, SVERIGE, LETTLAND

Hur väl lyckades svenska och isländska myndigheter nå ut till migrantkvinnor under covid-19-pandemin? Fick gruppen tillräcklig information om smittspridningen och möjligheterna att vaccinera sig? Det undersöks i det nordisk-baltiska projektet "Gender-based health inequalities among migrant women during COVID-19 and public health responses in the Nordic countries".

Bakgrunden till projektet är att både gruppen personer födda utomlands och gruppen kvinnor har drabbats oproportionerligt mycket av pandemin. Båda grupperna har i större utsträckning diagnostiserats med covid-19 och tycks även bli mer påverkade av de långsiktiga konsekvenserna av myndigheternas åtgärder. Bland migranter har man också registrerat lägre vaccinationstäckning och en oproportionerligt hög andel avlidna. Just migrantkvinnors situation under pandemin är dock dåligt belyst enligt projektledare Markus Meckl, professor vid isländska Akureyris universitet. Han tror att en orsak till att såväl gruppen migranter som gruppen kvinnor drabbades särskilt hårt under pandemin är att många i dessa grupper arbetar inom yrken där man inte kan undvika att utsätta sig för risk.

– Om du städar, jobbar på fabrik eller inom vården är hemarbete inget alternativ, säger han.

Han pekar på trångboddhet och den lägre vaccinationstäckningen som andra förklaringar till att migranter drabbades särskilt hårt.

Lettiska migranter i fokus

Det pågående projektet involverar forskare från Island, Sverige och Lettland. De undersöker hur väl svenska och isländska myndigheters krisinformation nådde ut till lettiska migranter, och i synnerhet till migrerade kvinnor. Att man har valt att fokusera på just lettiska migranter beror på att gruppen är förhållandevis stor såväl i Sverige som i Island. Under projektet kommer forskarna att intervjua lettiska migranter i Island och Sverige men också boende i Lettland.

– Vi är nyfikna på om migranternas syn på covid-19 och vaccinering reflekterar den rådande inställningen i hemlandet, säger Markus Meckl.

Om det är så att migranter i tider av kris huvudsakligen hämtar information från sina hemländer är det, menar han, något de nordiska myndigheterna kan behöva förhålla sig till vid utformningen av krisinformation och val av informationskanaler.

Jämställdhetsperspektiv på krisinformation

Markus Meckl tror att det är viktigt att ha ett jämställdhetsperspektiv på krisinformation. Under projektet kommer han och de andra forskarna undersöka vilken betydelse kön har haft för varifrån migranterna fick information om coronavirusets utbredning och möjligheterna till vaccinering.

– Vi vet inte om det finns könsskillnader, men man kan misstänka det, säger Markus Meckl.

Han tror att myndigheterna i de nordiska länderna behöver se över hur väl de lyckades nå ut till migranter med krisinformation under pandemin, och om det visar sig att länderna har klarat den uppgiften olika bra finns möjlighet att lära av varandra. Han hoppas att deras projekt ska bidra med kunskap inför framtiden.

– Covid är mer eller mindre över, men i nästa kris måste man klara av att nå ut till hela befolkningen. Det kanske inte räcker att bara översätta informationen till olika språk utan det kan krävas mer, säger han.

Gender-based health inequalities among migrant women during COVID-19 and public health responses in the Nordic countries

Beviljat år: 2022

Ämne: Jämställdhets- och välfärdspolitik, hälsa

Beviljade medel: 500 000 DKK

Samarbetsparter:

- University of Akureyri
- Göteborgs universitet
- Riga Stradiņš University

nikk.no/nordiskjamstalledhetsfond

Om den här publikationen

Tio år av samarbete genom Nordisk jämställdhetsfond

Nord 2023:002

ISBN 978-92-893-7523-8 (PDF)

ISBN 978-92-893-7524-5 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2023-002>

© Nordiska ministerrådet 2023

Illustrationer: Knud Andersen

Layout: Mette Agger Tang

Publicerad:

Publikationen är framtagen av NIKK, Nordisk information för kunskap om kön, som verkar på uppdrag av Nordiska ministerrådet

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer